

Ölümsüzlük Arzusu ve Dinî Ritüeller

Dehşet Yönetimi Kuramı Çerçevesinde Psikolojik Bir Analiz

Şerife ERİCEK MARAŞLIOĞLU

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1882

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Marka | Imprint: Eskiyei

Yayın No | Publication Number: 395

Kitap Adı : Ölümsüzlük Arzusu ve Dinî Ritüeller

Alt Başlık : Dehşet Yönetimi Kuramı Çerçevesinde Psikolojik Bir Analiz

Book Title : The Desire for Immortality and Religious Rituals

Subtitle : A Psychological Analysis in the Framework of Terror Management Theory

ISBN : 978-625-8596-08-3

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786258596083

Yazar | Author: Şerife Ericek Maraşlıoğlu | orcid.org/0000-0002-8945-0504

Kurum | Institution: Gümüşhane Üniversitesi

ROR ID: ror.org/00r9t7n55

Editör | Editor: Saffet Kartopu | orcid.org/0000-0001-6846-0511

Yayın Türü: Kitap | Publication Type: Book - Monograph

Yayın Dili: Türkçe | Language: Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1. Baskı

Sayfa Sayısı | Pages: 217 (xviii + 199)

Yayın Tarihi | Publication Date: Mart | March 2026

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRLK - Din psikolojisi | Psychology of religion

BISAC: REL054000 - Din / Psikoloji | Religion / Psychology of Religion

THEMA: QRM - Din psikolojisi | Psychology of religion

LC Classification: BL53 - Din psikolojisi | Psychology of religion

DEWEY: 200.19 - Din psikolojisi | Psychology of religion

WoS Category: Din Psikolojisi | Psychology, Religion

WoS Citation Topics Meso: Din Psikolojisi | Psychology of Religion

WoS Citation Topics Micro: Ölüm Kaygısı, Dehşet Yönetimi Kuramı ve Din | Death Anxiety, Terror Management Theory and Religion

Scopus Subject Areas: 3203 - Din | Religious Studies

Atf Bilgisi | Cite as: Ericek Maraşlıoğlu, Şerife. *Ölümsüzlük Arzusu ve Dinî Ritüeller: Dehşet Yönetimi Kuramı Çerçevesinde Psikolojik Bir Analiz*. FCR Yayın Ltd.-Eskiyei, 2026.

© Tüm hakları saklıdır | All rights reserved: FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

Ölümsüzlük Arzusu ve Dinî Ritüeller

Dehşet Yönetimi Kuramı Çerçevesinde Psikolojik Bir Analiz

Şerife ERİCEK MARAŞLIOĞLU

Yazar Hakkında | About the Author

Şerife ERİCEK MARAŞLIOĞLU

1991 yılında Kahramanmaraş'ta doğmuştur. 2009 yılında Kahramanmaraş Kız İmam Hatip Lisesi'nden mezun olmuştur. Lisans eğitimini İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde, yüksek lisans eğitimini Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde tamamlamıştır. 2009–2024 yılları arasında Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı çeşitli okullarda öğretmen olarak görev yapmıştır. Doktora eğitimini Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü, Din Psikolojisi Anabilim Dalı'nda “Dinî Kimliğin Oluşumunda Çocukluk Döneminin Etkisi: Rol Teorisi Bağlamında Psikolojik Bir Analiz” başlıklı teziyle tamamlamıştır. Ocak 2024'te Gümüşhane Üniversitesi'ne öğretim üyesi olarak atanmış olup hâlen aynı üniversitede Din Psikolojisi Anabilim Dalı Başkanlığı görevini yürütmektedir. Din psikolojisi alanında akademik dergilerde yayımlanmış çok sayıda çalışması bulunmaktadır. Evli ve iki çocuk annesidir.

Dr. Şerife Ericek Maraşlıoğlu was born in Kahramanmaraş in 1991. She graduated from Kahramanmaraş Girls' Imam Hatip High School in 2009. She completed her undergraduate education at the Faculty of Education at İnönü University and received her master's degree from the Institute of Social Sciences at Kahramanmaraş Sütçü İmam University. Between 2009 and 2024, she worked as a teacher in various schools affiliated with the Ministry of National Education in Türkiye. She completed her doctoral studies at Kahramanmaraş Sütçü İmam University, Institute of Social Sciences, Department of Philosophy and Religious Studies, in the field of the Psychology of Religion with a dissertation entitled “The Impact of Childhood on the Formation of Religious Identity: A Psychological Analysis within the Framework of Role Theory.” In January 2024, she was appointed as a faculty member at Gümüşhane University, where she currently serves as the Head of the Department of Psychology of Religion. She has published numerous academic studies in the field of psychology of religion in various scholarly journals. She is married and has two children.

Kitap Hakkında

Ölümsüzlük Arzusu ve Dinî Ritüeller

Dehşet Yönetimi Kuramı Çerçevesinde Psikolojik Bir Analiz

Bu çalışma, insanın ölüm farkındalığı karşısında geliştirdiği ölümsüzlük arzusunu ve bu arzunun dinî ritüeller aracılığıyla nasıl anlamlandırıldığını din psikolojisi perspektifinden incelemeyi amaçlamaktadır. İnsan, kendi ölümlülüğünün farkında olan tek varlık olarak ölümün kaçınılmazlığı ile yaşamını anlamlı ve sürdürülebilir kılma ihtiyacı arasında varoluşsal bir gerilim deneyimlemektedir. Bu gerilim, ölümün bireyin benlik algısını, değer sistemlerini ve anlam dünyasını şekillendiren temel bir varoluşsal gerçeklik olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda ölüm farkındalığı, bireyin kimlik inşası, anlam üretimi ve varoluşsal başa çıkma süreçlerinin merkezinde yer alan çok boyutlu bir psikolojik olgu olarak değerlendirilmektedir. Psikoloji ve din psikolojisi literatürü, ölüm düşüncesinin bireyde kaygı ve belirsizlik duygularını tetiklemekle birlikte anlam arayışı ve kimlik bütünlüğünü sürdürme çabalarını da harekete geçirdiğini göstermektedir. Bu çerçevede ölümsüzlük arzusu, bireyin yok olma tehdidi karşısında geliştirdiği temel varoluşsal yönelimlerden biri olarak ortaya çıkmaktadır. Kuramsal düzlemde bu olgu psikanalitik yaklaşımlar, varoluşçu psikoloji ve özellikle Dehşet Yönetimi Kuramı çerçevesinde ele alınmaktadır. Dehşet Yönetimi Kuramı, ölüm farkındalığından kaynaklanan varoluşsal kaygının kültürel dünya görüşleri ve özsayıgı aracılığıyla düzenlendiğini ileri sürmektedir. Bu bağlamda dinî inançlar ve ritüeller, ölüm karşısındaki varoluşsal kaygıyı düzenleyen güçlü kültürel ve sembolik mekanizmalar olarak değerlendirilmektedir. Dua, ibadet ve yas ritüelleri gibi dinî pratikler, bireyin ölümün yarattığı ontolojik belirsizliği anlamlandırmasına ve benlik sürekliliğini korumasına katkı sağlamaktadır. Ancak mevcut literatürde bu süreç çoğunlukla nicel yöntemlerle incelenmiş, bireyin öznel deneyim dünyasında ölümsüzlük arzusunun nasıl yapılandığı yeterince açıklanamamıştır. Bu çalışmada söz konusu boşluktan hareketle, ölüm farkındalığı karşısında bireylerin ölümsüzlük arzusunu dinî ritüeller aracılığıyla nasıl anlamlandırdıkları yorumlayıcı fenomenolojik analiz yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Araştırma, dinî ritüellerin bireyin

benlik sürekliliğini yeniden kurmasına nasıl katkı sağladığını incelemeyi amaçlamaktadır. Ayrıca ritüellerin, yaşamı ölüm sonrasına uzanan bir anlam ufku içinde konumlandıran psikolojik düzenleme mekanizmaları olarak işlev görüp görmediğini ortaya koymayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Din Psikolojisi; Ölüm Farkındalığı; Ölümsüzlük Arzusu; Dini Ritüeller; Dehset Yönetimi Kuramı

About the Book

The Desire for Immortality and Religious Rituals A Psychological Analysis in the Framework of Terror Management Theory

This study aims to examine, from a religious psychology perspective, the desire for immortality that humans develop in the face of death awareness and how this desire is interpreted through religious rituals. As the only being aware of its own mortality, humans experience an existential tension between the inevitability of death and the need to make their lives meaningful and sustainable. This tension demonstrates that death is a fundamental existential reality that shapes an individual's self-perception, value systems, and world of meaning. In this context, death awareness is considered a multidimensional psychological phenomenon at the center of an individual's identity construction, meaning production, and existential coping processes. The literature on psychology and psychology of religion shows that thoughts of death trigger feelings of anxiety and uncertainty in individuals, but also activate their search for meaning and efforts to maintain identity integrity. In this context, the desire for immortality emerges as one of the fundamental existential orientations developed by the individual in the face of the threat of annihilation. On a theoretical level, this phenomenon is addressed with in psychoanalytic approaches, existential psychology, and particularly the Terror Management Theory. The Terror Management Theory argues that existential anxiety arising from death awareness is regulated through cultural worldviews and self-esteem. In this context, religious beliefs and rituals are considered powerful cultural and symbolic mechanisms that regulate existential anxiety in the face of death. Religious practices such as prayer, worship, and mourning rituals contribute to the individual's understanding of the ontological uncertainty created by death and to the preservation of self-continuity. However, in the existing literature, this process has mostly been examined using quantitative methods, and how the desire for immortality is structured in the individual's subjective experience has not been sufficiently explained. In this study, based on this gap, how individuals make sense of their

desire for immortality in the face of death awareness through religious rituals was examined using an interpretive phenomenological analysis method. The research aims to examine how religious rituals contribute to the individual's reestablishment of self-continuity. It also aims to reveal whether rituals function as psychological regulatory mechanisms that position life within a horizon of meaning extending beyond death.

Keyword: Psychology of Religion; Death Awareness; Desire for Immortality; Religious Rituals; Terror Management Theory

ÖN SÖZ

Bu çalışma, ölüm farkındalığı karşısında şekillenen ölümsüzlük arzusunu anlamayı amaçlamaktadır. Ölüm farkındalığının bireysel ve toplumsal düzeylerde nasıl deneyimlendiği ve anlamlandırıldığı, Dehşet Yönetimi Kuramı (DYK) çerçevesinde ele alınmaktadır. Kuram, büyük ölçüde kültürel antropolog Ernst Becker'in, fiziksel ölüm korkusunun insan motivasyonu ve davranışları üzerindeki etkisine ilişkin görüşlerine dayanmaktadır. Becker'e göre insanın kendi ölümlülüğünün farkında olması, özkoruma eğilimiyle çatışarak yoğun bir varoluşsal kaygı üretir. Bu gerilim, insan düşünce ve davranışlarını derinden etkileyen temel bir dinamik olarak karşımıza çıkar.

Ölüm farkındalığı biyolojik bir sonu işaret ettiği gibi bireyin kendisini, yaşamını ve dünyayı nasıl anlamlandırıldığını belirleyen derin bir psikolojik süreçtir. Bu bilinç, bir yandan kaygı ve belirsizlik duygularını tetiklerken, diğer yandan anlam arayışını, inanç sistemlerini ve süreklilik ihtiyacını güçlendiren bir motivasyon kaynağı olarak işlev görür. Dinî ritüeller bu bağlamda, ölüm farkındalığının tetiklediği varoluşsal gerilimi düzenleyen ve bireyin benlik bütünlüğünü korumasına imkân tanıyan sembolik yapılar olarak değerlendirilmektedir.

Literatürde ölüm kaygısı, ölüm tutumları ve ölüm sonrası yaşam inançları üzerine çok sayıda nicel araştırma yapılmıştır. Bununla birlikte ölüm farkındalığı karşısında şekillenen ölümsüzlük arzusunun bireylerin öznel deneyimleri üzerinden incelendiği çalışmalar sınırlı sayıdadır. Özellikle dinî ritüellerin bu süreçteki düzenleyici işlevini fenomenolojik bir perspektifle ele alan araştırmaların sayıda oldukça sınırlıdır. Bu doğrultuda mevcut çalışmada, ölüm farkındalığı karşısında ortaya çıkan psikolojik durumların dinî ritüeller aracılığıyla nasıl düzenlendiği ve ölümsüzlük arzusunun hangi sembolik ve anlamlandırıcı mekanizmalar üzerinden yapılandırıldığı sistematik

biçimde ele alınmaktadır. Çalışmanın temel sorusu şu şekilde formüle edilmiştir: “Ölüm farkındalığı karşısında ortaya çıkan ölümsüzlük arzusu, bireyler tarafından nasıl deneyimlenmekte ve bu süreç dinî ritüeller aracılığıyla psikolojik olarak nasıl düzenlenmektedir?”

Araştırma giriş ve üç ana bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde ölümsüzlük tasavvurlarının tarihsel ve kültürel arka planı ele alınmıştır. Bu bölümde ayrıca ölüm farkındalığının gelişimsel ve psikodinamik boyutları incelenmiş, ölüm kaygısından ölümsüzlük arzusuna uzanan kuramsal yaklaşımlar özellikle Dehşet Yönetimi Kuramı bağlamında değerlendirilmiştir. İkinci bölümde yorumlayıcı fenomenolojik analiz deseni çerçevesinde metodolojik süreç açıklanmıştır. Üçüncü bölümde saha araştırmasından elde edilen bulgular tematik bir yapı içinde sunulmuştur. Ölüm farkındalığının deneyimleniş biçimleri, ölümsüzlük arzusunun psikolojik dinamikleri ve dinî ritüellerin düzenleyici işlevleri bütüncül bir perspektifle analiz edilmiştir.

Bu çalışma, ölüm farkındalığının tek boyutlu bir kaygı alanı olmadığını, anlam, süreklilik ve manevî dönüşüm ekseninde işleyen çok katmanlı bir varoluşsal süreç olduğunu göstermeyi amaçlamaktadır. Her bilimsel çalışmada olduğu gibi bu eserin ortaya çıkmasında da birçok kişinin katkısı bulunmaktadır. Saha çalışmam boyunca araştırmanın hassas doğasına rağmen samimiyetle katkı sunan katılımcılara teşekkür ederim. Çalışmanın her aşamasında rehberlik eden değerli hocam Prof. Dr. Saffet Kartopu'na şükranlarımı sunarım. Ayrıca, sabrı ve desteğiyle her zaman yanımda olan eşim Nuh Maraşlıoğlu'na, hayatıma anlam ve neşe katan çocuklarım Yavuz Selim ve Oğuz Kağan'a, desteklerini daima hissettiğim kardeşlerime ve hayatım boyunca sevgi, emek ve fedakârlıklarıyla bugünlere gelmemde büyük pay sahibi olan sevgili annem Sultan Ericek ile merhum babam Cuma Ericek'e minnettarım.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	ix
KISALTMALAR	xv
TABLolar LİSTESİ	xvii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xviii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ÖLÜM FARKINDALIĞI ve ÖLÜMSÜZLÜK TASAVVURU:

KURAMSAL ve TARİHSEL TEMELLER	9
1.1. Ölümsüzlük Tasavvurlarının Tarihsel Arkeolojisi	11
1.1.1. Antik Medeniyetlerde Ölüm ve Ölümsüzlük Tasavvurları	13
1.1.2. Batı Düşüncesinde Ölüm ve Ölümsüzlük Tasavvurları	18
1.1.3. İslam Düşünce Geleneğinde Ölüm ve Ölümsüzlük Tasavvurları	20
1.2. Ölüm Farkındalığının Gelişimsel ve Psikodinamik İnşası	24
1.2.1. Çocukluk Döneminde Ölüm Algısının Bilişsel Gelişim ve Ayrılık Kaygısı Bağlamında İncelenmesi	24
1.2.2. Ergenlik Döneminde Kimlik Arayışı ve Soyut Düşünce Bağlamında Ölüm Algısı	29
1.2.3. Yetişkinlik ve Yaşlılık Döneminde Bütünlük, Üretkenlik, Sonluluk Farkındalığı	30
1.3. Ölüm Kaygısından Ölümsüzlük Arzusuna Uzanan Kuramsal Yaklaşımlar	36
1.3.1. Psikodinamik Yaklaşım Bağlamında Ölüm ve Ölümsüzlük Arzusu	36
1.3.2. Varoluşçu Psikoloji Bağlamında Ölüm ve Ölümsüzlük Arzusu	43
1.3.3. Dehşet Yönetimi Kuramı Bağlamında Ölüm ve Ölümsüzlük Arzusu	47
1.3.4. Sembolik Ölümsüzlük Duygusu ve Anlamın İnşası	56

İKİNCİ BÖLÜM

METODOLOJİK ÇERÇEVE	63
2.1. Yorumlayıcı Fenomenolojik Analiz	65
2.1.1. Katılımcılar ve Veri Toplama	68
2.1.2. Veri Toplama Aracı	71
2.1.3. Veri Toplama Süreci ve Etik Prosedürler	72
2.1.4. Analiz Süreci	73

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SAHA ARAŞTIRMASINDA VERİLERİN ANALİZİ ve TEMATİK BETİMLEME	81
3.1. Ölüm Farkındalığının Fenomenolojik Analizi	83
3.1.1. Ölüm Farkındalığının Deneyimsel Kaynakları	85
a) Yakın Kaybı	86
b) Cenaze ve Yas Deneyimleri	88
c) Hastalık ve Ölüm Tehdidi	89
d) Travmatik Karşılaşmalar	91
e) Mesleki Bağlamda Ölümle Yüzleşme	93
3.1.2. Ölüm Farkındalığının Duygusal Yansımaları	94
a) Kaygı ve Korku	95
b) Hüzün ve Yas	98
c) Kabulleniş ve Teslimiyet	100
d) Tevekkül ve Huzur	102
e) Pişmanlık ve İçsel Hesaplaşma	103
3.1.3. Ölüm Farkındalığının Gündelik Yaşam Pratiklerine Yansımaları	105
a) Ölüm Farkındalığının Dinî Pratiklere Yansıması	105
b) Gündelik İşlevsellikte Azalma	107
c) İlişkilerin Yeniden Düzenlenmesi	108
d) Dünyevî Beklentilerden Uzaklaşma	110
3.2. Ölümsüzlük Arzusunun Psikolojik Dinamikleri	111
3.2.1. Yok Olma Kaygısı ve Süreklilik Arayışı	113
a) Sembolik Süreklilik	114
b) İlişkisel Süreklilik	116
c) Ahlaki ve Manevî Süreklilik	118
3.2.2. Dinî İnançlar Yoluyla Ölümlerin Anlamlandırılması	120

a) Ölüm Sonrası Varoluş	121
b) Geçici Ayrılık Algısı	123
c) İlahî adalet beklentisi	123
3.3. Dinî Ritüeller Yoluyla Ölüm Farkındalığının Düzenlenmesi	125
3.3.1. Dua, İbadet ve Manevî Uygulamalar	128
a) Dua Yoluyla Allah'a Yönelim ve Psikolojik Düzenleme	128
b) İbadet Yoluyla Teslimiyet Duygusunun Gelişimi	131
c) Tövbe ve Manevî Arınma Yoluyla İçsel Dönüşüm	133
3.3.2. Ritüeller ve Kolektif Deneyim Yoluyla Toplumsal Süreklilik	135
a) Cenaze Ritüelleri Yoluyla Ölümün Kabul edilmesi	138
b) Yas Ritüelleri Yoluyla Duygusal Paylaşım ve Kolektif Dayanışma	139
c) Toplumsal Süreklilik ve Kolektif Hafıza Yoluyla Kuşaklar Arası Aktarım	141
3.4. Sembolik ve Manevî Deneyimler (Sınır Deneyimler)	143
3.4.1. Rüyalarda Aracılığıyla Ölümle Sembolik Temas	145
a) Vefat Edenlerle Sembolik Temas	147
b) Süreklilik Algısı ve Ölümün Kesin Kopuş Olmadığı Hissi	148
c) Duygusal Düzenleme	149
d) Aşkınlık Sezgisi ve Ölüm Sonrası Varoluşa Yönelik Güven	149
3.4.2. Manevî İşaretler Yoluyla İlahî Yakınlık ve Anlamlı İşaret Algısı	150
a) İlahî Yakınlık Algısı ve Yalnız Olmama Deneyimi	152
b) Anlamlı İşaret Algısı ve Gündelik Olayların Mesaj Olarak Anlamlandırılması	153
c) Teselli ve Güven Duygusu	154
d) Yönlendirilmişlik Hissi	155
3.4.3. Yoğun Manevî Yaşantılar Yoluyla İçsel Dönüşüm ve Dönüştürücü Deneyimler	157
a) İçsel Dönüşüm ve Benlik Algısında Kalıcı Değişim	158
b) Varoluşsal Yeniden Değerlendirme ve Manevî Derinleşme	159
c) Teslimiyet, Kabul edilmiş ve Ahlakî Yönelim	160
TARTIŞMA ve SONUÇ	163
KAYNAKÇA	175
DİZİN	197

KISALTMALAR

Akt.	: Aktaran
Bkz.	: Bakınız
Çev.	: Çeviren
DEM	: Değerler Eğitimi Merkezi
DYK	: Dehşet Yönetimi Kuramı
Dk.	: Dakika
Ed.	: Editör
MAXQDA	: Nitel Veri Analizi Programı
TDK	: Türk Dil Kurumu
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı
Vb.	: ve benzeri
Vd.	: ve diğerleri

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Katılımcıların Sosyo-Demografik Özellikleri	68
Tablo 2. Çalışma Kapsamında Oluşturulan Tematik Kodlama Tablosu	75
Tablo 3. Ölümle Doğrudan Karşılaşma Deneyimine İlişkin Tematik Kodlama	85
Tablo 4. Ölüm Farkındalığının Duygusal Yansımalarına İlişkin Alt Temalar ve Kodlar	94
Tablo 5. Ölüm Farkındalığının Gündelik Yaşam Pratiklerine İlişkin Alt Temalar ve Kodlar	105
Tablo 6. Yok Olma Kaygısı ve Süreklilik Arayışına İlişkin Alt Temalar ve Kodlar	113
Tablo 7. Dinî İnançlar Yoluyla Ölümün Anlamlandırılmasına İlişkin Alt Temalar ve Kodlar	120
Tablo 8. Dua, İbadet ve Manevî Uygulamalara İlişkin Alt Temalar ve Kodlar	128
Tablo 9. Ritüeller, Kolektif Deneyim ve Toplumsal Sürekliliğe İlişkin Alt Temalar ve Kodlar	136
Tablo 10. Sembolik ve Manevî Deneyimlere İlişkin Tematik Kodlar	145
Tablo 11. Manevî İşaretler Yoluyla Ölümle Kurulan Sembolik Anlamlara İlişkin Tematik Kodlar	150
Tablo 12. Dönüştürücü Deneyimler Yoluyla Ölümle Kurulan Anlamlara İlişkin Tematik Kodlar	157

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Ölüm Farkındalığını Deneyimlemek: Fenomenolojik Bulgular	85
Şekil 2. Ölümsüzlük Arzusunun Psikolojik Dinamikleri	113
Şekil 3. Dinî Ritüeller Yoluyla Ölüm Farkındalığının Düzenlenmesi	127
Şekil 4. Sembolik ve Manevî Deneyimler (Sınır Deneyimler)	145